

2. webinár: *Prečo je dôležitá zmena zákona?*

19.8.2020, Bratislava
JUDr. Jana Michaličková, PhD.

Ubi societas ibi ius

- Ubi societas ibi ius - Kde je spoločnosť, tam je aj právo (právny poriadok)
- Právo predstavuje limity správania sa človeka v spoločnosti.
- Právo je súbor človekom vytvorených noriem.
- Existujú však ľudské práva, ktoré v súlade s teóriou prirodzených práv prislúchajú človeku nie preto, že ich vytvoril človek, ale preto že človek je človekom. Existujú bez ohľadu na to, či ich zákonodarca vyhlási ako zákon alebo nevyhlási

Prirodzené práva

- Právo na život prislúcha každému človeku, pretože je človekom. ←
- Právo na život zákonodarca neudeluje
- Právo na život nie je možné porovnávať so súkromnými právami ako napr. právo získať vodičský preukaz po splnení podmienok (čo ak ja alebo vy prestaneme spĺňať niekoho podmienky práva na život?)
- Preto právo na život sa nezískava určením hranice zo strany zákonodarcu napr. 12 týždňov gest. veku alebo narodením

Právo na život

- Čl. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd: **Právo každého na život** je chránené zákonom.
- Kto je to „každý“?
- Existujú rôzne pohľady na výklad pojmu „každý“ a preto sú v niektorých štátoch dovolené umelé potraty až do posledného dňa tehotenstva alebo eutanázia bez súhlasu osoby atď.

Kto je to „každý“?

- Zákonodarcovia si však uzurpujú právo rozhodovať o tom, koho možno ešte zahrnúť pod pojem „každý“

V histórii ľudstva mali právo na život:

- Každý okrem otroka
- Každý okrem príslušníka vyvolenej čistej nemeckej rasy
- Každý okrem odsúdeného na trest smrti
- Každý okrem nenarodeného dieťaťa, starého, chorého
- Každý okrem...atď.

Kto je to „každý“?

- Ak sa dohodneme, že právo na život udeľuje zákonodarca určitým kategóriám osôb, kto zaručí, že sa nevrátíme do nacistických čias?

Čl. 15 Ústavy Slovenskej republiky:

(1) Každý má právo na život. Ľudský život je hodný ochrany už pred narodením.

(2) Nikto nesmie byť pozbavený života.

(3) Trest smrti sa nepripúšťa.

(4) Podľa tohto článku nie je porušením práv, ak bol niekto pozbavený života v súvislosti s konaním, ktoré podľa zákona nie je trestné. (vid' ďalej snímka 14)

Kto je to „každý“?

- Ak sa dohodneme, že právo na život zákonodarca udeľuje určitým kategóriám, kto zaručí mne alebo vám, že zajtra budete mať právo na život?
- Existujú snahy zaviesť právo na usmrtenie dieťaťa po narodení – napríklad v prípade neodhalenia genetickej poruchy počas tehotenstva – matka, ktorá porodí postihnuté dieťa, sa cíti byť diskriminovaná oproti matke, ktorej dieťaťu správne určili postihnutie a mohla ísť na potrat
- Napr. Journal of Medical Ethics: After-birth abortion: why should the baby live?

Porovnanie uvažovania

- V uvedenom článku cit. „*Eutanáziu novorodencov navrhujú filozofi v prípade, ak má dieťa vážne poškodenia a teda sa predpokladá, že život, ktorý budú žiť, nebude "hodný žitia" a budú zažívať neúnosné utrpenie.* (1985)
- Dr. Alexander v roku 1947 napísal v New England Journal of Medicine, že úpadok medicíny nastal jemným posunutím dôrazu na základné postoje, teda akceptovaním, že existuje niečo ako život, ktorý nemá cenu žiť, a tento postoj sa postupne posunul od závažne a chronicky chorých, ku sociálne neproduktívnym, ideologicky nechcených, rasovo nechcených, a nakoniec k všetkým okrem Nemcov.

-

Základný argument

- Základným argumentom preto pri legálnosti potratov nie je to, od ktorého momentu je počatý život človekom, pretože prax ukazuje, že zákonodarca priznáva právo zabiť iného podľa vlastného uváženia (niekde je to 12 týždňov, niekde do okamihu vstupu dieťaťa do pôrodných ciest)
- Ak by bol argument „okamihu existencie človeka“ správny, bol by logicky aplikovateľný na všetky prípady
- Ale – napr. znásilnená žena má v SR právo na potrat do 12 týždňa. A čo po 12 týždni? Už nie je viac znásilnená?
- Lekár nevykoná potrat zo žiadneho dôvodu, ak žena predošlých 6 mesiacov už absolvovala umelý potrat

Základný argument

- Základný argument preto je, či ľudstvo chce alebo nechce priznať právu na život absolútnu ochranu, bez výnimky a za každých okolností.
- Častý protiargument: Právo na život naráža na právo na súkromie ženy.
- A čo v prípade zle vykonaného potratu, keď sa dieťa narodí? Má právo žena žiadať zabitie dieťaťa po narodení, lebo jej zasahuje do práva na súkromie?
- Ak áno, kde je tá hranica súkromia a kto má právo ju určovať?

Vzniká právo dieťaťa na život narodením?

- Iní argumentujú, že právo na život vzniká až narodením
- Na jednej sále sa práve narodilo dieťa po nevydarenom potrate - je mu odmietnutá základná starostlivosť a zomiera (predpokladajú sa desiatky prípadov ročne)
- Na druhej sále sa práve narodilo predčasne dieťa v rovnakom týždni, ktoré je ihneď prenesené na JIS
- **ROZDIEL? Rozdiel nie je v subjekte práva (nositeľ práva) - obe sú narodené deti.**
- **ROZDIEL** - jedno je chcené a jedno je nechcené.

Kde je pravda?

- Či teda právo na život prevažuje nad právom na súkromie alebo naopak sú len vznešené filozofické debaty.
- Z právneho hľadiska je tam jediný rozdiel – ide o dieťa chcené alebo dieťa nechcené.
- Ak si zákonodarca ctí pravdu, tak by mal veci pomenovať pravým menom a prijať zákon o legálnej vražde nechceného človeka. Nechceného človeka môžeme zabiť a) pred narodením z dôvodov xyz.. a po narodení z dôvodov abc)
- Tu už je však odkrytá skutočná podstata legálnosti umelého potratu - kto by za taký zákon hlasoval?

Kde je pravda?

- Chcené a nechcené dieťa rozlišuje aj náš Trestný zákon
- Ťažkou ujmovou na zdraví (definícia pojmu, a ako následok niektorého iného trestného činu) je aj vyvolanie potratu alebo usmrtenie plodu (§ 123 ods. 3 písm. g) TZ)
- § 150 TZ Nedovolené prerušenie tehotenstva: Kto bez súhlasu tehotnej ženy umelo preruší jej tehotenstvo, potrestá sa odňatím slobody na tri roky až osem rokov.
- Genocída je zločinom podľa medzinárodného práva, a rozumie sa ním aj o opatrenie smerujúce k tomu, aby sa v určitej skupine bránilo rodeniu detí. (obdobne § 418TZ)

„Čo podľa zákona je a nie je trestné:“

- Nie je trestné: napr. zabitie iného v krajnej núdzi a nutnej obrane (§ 24 § 25 TZ)
- Nie je trestné: napr. Vykonávanie experimentu na plode alebo zárodku v súlade so zákonnými podmienkami (§ 161)
- Nie je trestné: vykonanie potratu zákonom dovoleným spôsobom
- Nie je trestné: Ak si matka sama vyvolá potrat, nie je trestne zodpovedná

Aký efekt má teda úplný zákaz potratov?

- Všetci sa dnes zhodneme, že otroctvo malo a muselo byť plošne zakázané na celom svete
- A to aj v tých štátoch, kde počet vlastnených otrokov výrazne klesal alebo bol úplne nulový
- Aký efekt malo zakázanie vlastnenia otrokov na celom svete medzinárodný právom?
- Odhaduje sa 40 miliónov novodobých otrokov
- Teda, otroci stále existujú. Môžeme teda povedať, že zrušenie otroctva bol nesprávny krok?

Aký efekt má teda úplný zákaz potratov?

- Niektorí argumentujú, že sa budú vykonávať nelegálne potraty a preto sa nemôžu úplne zakázať?
- Myslíte si, že sa v dnešnej dobe nevykonávajú nelegálne potraty? Nelegálny potrat na Slovensku je potrat po 12tt – myslíte si, že niektoré kliniky nespravia potrat aj po tomto termíne? Nelegálny je aj potrat do 6 mesiacov od predošlého umelého potratu – myslíte si, že sa to nedeje? A čo potraty prostredníctvom nelegálneho potratu?
- Paralela - darcovstvo orgánov za života je v určitých prípadoch dovolené. Napriek zákazu obchodovania s orgánmi – myslíte si že sa nedeje? A čo natáčanie detského porna? Nie je zákonom zakázané? A aj tak sa deje, čo je ohavnosť.
- Je teda skutočný argument, že ak sa niečo bude diať aj po zákaze zákonom – tak to netreba zakazovať?

Aký efekt má teda úplný zákaz potratov?

- Vráťme sa teda k počiatku - spoločnosť sa musí dohodnúť na tom, že legálne zabíjanie z akýchkoľvek dôvodov je spoločenské zlo a treba ho postihovať.
- Spôsob postihu sa však dá samozrejme upraviť - ten kto nelegálne daroval obličku nie je za toto potrestaný. Rovnako ani žena, ktorá postúpi nelegálny potrat nemá byť subjektom trestu - ale lekár, ktorý také niečo vykonal. Môže byť potrestaný doživotnou stratou licencie napríklad.
- Analógia - trestnosť objednávateľov prostitúcie v niektorých krajinách - žena, tým že nebude trestaná, vie ľahšie nahlásiť objednávateľa - spôsob boja s nútenou prostitúciou

ZÁVER

- Zákon vychováva
- Žena nie je vystavená spoločenskému tlaku a tlaku okolia ísť na umelý potrat, ktorému často nevie čeliť
- Žena, ktorú spoločnosť svojim stereotypom o legálnosti potratu prinútila ísť na potrat je obeťou. A takéto prinútenie je ťažko dokázať, keďže žena „slobodne“ podpísala lekárovi žiadosť.
- V súčasnosti je potratová tabletká nelegálna. Napr. páchatel' bol v roku 2015 odsúdený za podanie nelegálnej tabletky svojej priateľke, pričom zneužil jej neskúsenosť. Po legalizácii potratovej tabletky sa takýto nátlak bude vykonávať ešte viac, a nebude už trestne postihnuteľný